

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

1.līmeņa profesionālās izglītības studiju programma

Pirmsskolas izglītības skolotājs

DACE KLĒTNIECE

**Bērnu patstāvīgās darbības veicināšana vizuālās mākslas
nodarbībās pirmsskolā**

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Asoc.prof.

Akadēmiskais amats

Dr. Paed. Mg.art.

Zinātniskais/
akadēmiskais grāds

Ilze Briška

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2018

ANOTĀCIJA

Kvalifikācijas darba temats: Bērnu patstāvīgās darbības veicināšana vizuālās mākslas nodarbībās pirmsskolā.

Darba autore: Dace Klētniece

Darba vadītāja: Asoc. prof. Dr. Paed. Mg. Art. Ilze Briška.

Mērķis: Izpētīt vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības veicināšanas iespējas vizuālajā mākslā.

Pētījuma objekts: vidējā pirmsskolas vecuma bērna patstāvība vizuālajā mākslā.

Pētījuma priekšmets: vizuālās mākslas nodarbības vidējā pirmsskolas vecuma bērniem pedagoģiskajā procesā

Hipotēze: vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvība vizuālās mākslas rotaļnodarbības laikā tiek sekmēta, ja:

- Bērnu patstāvīgajai darbībai tiek nodrošināta atbilstoša vide.
- Patstāvīgi veidotie darbi tiek lietoti praktiski
- Pedagoģis ir bērna atbalsts.

Atslēgas vārdi: PATSTĀVĪBA, PATSTĀVĪBAS VEICINĀŠANA, VIZUĀLĀ MĀKSLA.

Kvalifikācijas darba apjoms: attēli 12, tabulas 2 .izmantotās literatūras avoti 25

ANNOTATION

The theme of the work: Middle pre-school children independence promotion in visual arts in pre-school.

The author of the work: Dace Klētniece

The supervisor of the work: Asoc. Prof. Dr. Paed. Mg. Art. Ilze Briška.

The goal of the research: Study middle pre-school children promotion possibilities in visual arts.

The object of the research: Middle pre-school age children independence in visual arts.

The subject of the research: Independence promotion to middle pre-school age children.

Hypothesis: Middle pre-school age children independence in visual arts play-lesson is being promoted if:

- Children independent activity is provided with appropriate environment.
- Self-created works are used practically
- Pedagogue is child's support.

Keywords: INDEPENDENCE, INDEPENDENCE PROMOTION, VISUAL ARTS.

The content of the work: Pictures 12, tables 2, used information sources 25

SATURS

IEVADS	5
1. TEORĒTISKĀS LITERATŪRAS APRAKSTS PAR PATSTĀVĪGO DARBĪBU PIRMSSKOLAS IESTĀDĒ	7
1.1. Patstāvība- Patstāvīgā darbība	7
1.2. Patstāvības raksturojums vidējā pirmsskolas vecuma bērniem	10
2. PEDAGOĢISKĀS METODES VIDĒJĀ PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNU PATSTĀVĪBAS VEICINĀŠANAI	13
3. BĒRNU PATSTĀVĪBAS ATTĪSTĪBAS IZPĒTE VIZUĀLĀS MĀKSLAS NODARBĪBĀ	16
3.1 Pētījuma apraksts	16
3.2 Rezultāta analīze	17
SECINĀJUMI	32
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	34
PIELIKUMI	36

IEVADS

Mūsdienu laikmets ir „nano” laikmets, kurā bērni arvien agrākā vecumā tiek ierauti. Vecāki iespēj rokās bērniem kādu telefonu vai planšeti, kas bērnus tikai notrulina. Bērns paliek mazāk aktīvs līdz ar to bērns ir mazāk pastāvīgs. Bet bērns jau piedzimst kā pētnieks, jau ar bērna pirmajiem mērķtiecīgajiem tvērieniem, viņš pēta priekšmetus un lietas, tausta, vēro, smaržo, pagaršo. Bērns iedzīvo pasauli- caur izziņas darbību. Bērnā ir iedzimta vajadzība izzināt pasauli. Nepārtrauktā bērna praktiskā darbošanās un priecāšanās par atklājumiem pieaugušajiem ir jāatbalsta. Pilnvērtīga bērna attīstība iespējama tikai tad, kad viņam ir sniegta iespēja pašam iepazīt apkārtējo pasauli. Tam nepieciešama brīva kustēšanās, saprātīgas robežas, cieņa pret bērnu. Tātad pieaugušajam- pedagogam ir jābūt bērna atbalstam. Vecāku un pedagogu uzdevums ir radīt iespēju un vidi tādu, lai bērns kļūtu patstāvīgāks gan domāšanā, gan darbībā, lai bērnam būtu iespēja realizēt savu ieceri un būtu iespēja izaugsmei

Pedagogam ir jābūt bērna atbalstam, lai veicinātu bērna patstāvību caur uzticību un sapratni. Bērna personība veidojas no patstāvības un mums ir svarīgi, lai bērns attīstītos par patstāvīgu, neatkarīgu, atbildīgu personu, kurai ir savs viedoklis un spēj arī pastāvēt par savu viedokli, rīkoties un atbildēt par savu rīcību un sekām.

Pētījuma objekts: vizuālā mākslas rotaļnodarbība pirmsskolā.

Pētījuma priekšmets: patstāvības veicināšana vidējā pirmsskolas vecuma bērniem.

Hipotēze: vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvība vizuālās mākslas rotaļnodarbības laikā tiek sekmēta, ja:

- Bērnu patstāvīgajai darbībai tiek nodrošināta atbilstoša vide;
- Patstāvīgi veidotie darbi tiek lietoti praktiski;
- Pedagogs ir bērna atbalsts.

Pētījuma metodes:

Teorētiskā metode:

- Zinātniskās literatūras un interneta avotu analīze

Empīriskā metode:

- Novērošana
- Intervija

Pētījumu bāze: X Pirmsskolas izglītības iestāde (17 4-5 gadīgi bērni, 17 vecāki)

Skaidrojošie vārdi:

Hipotēzē: ir pieņēmums, kurā uz vairāku faktu pamata secināta kāda objekta, sakarības vai parādības cēloņa esamība, turklāt šis secinājums nav uzskatāms par neapstrīdamu.

Frontālā mācību metode: rotaļnodarbību vada pedagogs

Uzskates materiāls: attēlizdevumi, tekstuāli izdevumi, vizuāli materiāli, naturālie mācību objekti, maketi un modeļi, kuros ievietota vizuāla vai audio informācija

Bērncentrēta mācīšana: bērncentrētais mācību modelis ir vērsts uz bērnu, tā personības attīstību. Skolotāji vai audzinātājas rada tādus apstākļus, lai bērni varētu patstāvīgi attīstīties.

1. TEORĒTISKĀS LITERATŪRAS APRAKSTS PAR PATSTĀVĪGO DARBĪBU PIRMSSKOLAS IESTĀDĒ

1.1. Patstāvība- Patstāvīgā darbība

Bērnam ir iedzimta vajadzība izzināt pasauli. Nepārtrauktā bērna praktiskā darbošanās un priecāšanās par jauniem atklājumiem. Bērna patstāvība ir relatīvs jēdziens, tā veidojas agrā bērnībā. Sabiedrībā katram ir savs uzskats, kas ir patstāvība, kādam tā ir prasme rīkoties ar sevi un savu laiku, kādam tā ir spēja rēķināties ar saviem spēkiem, bet kādam tā ir neatkarība. Visi šie varianti ir pareizi.

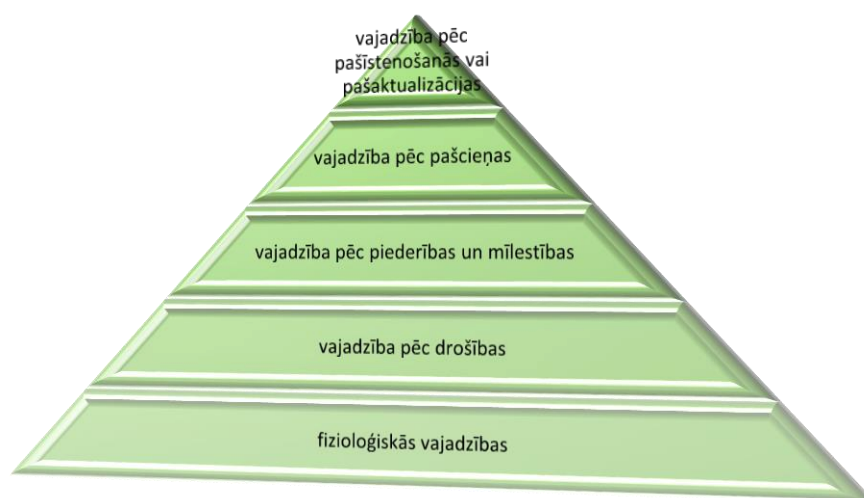
Plašākais patstāvības termina skaidrojums atklāts Ģimenes enciklopēdijā: „Patstāvība ir personības īpašība; tā ir spēja bez citu palīdzības veikt kādu uzdevumu, pieņemt lēmumu. Patstāvība ir personības attieksme pret darbību, tās rezultātiem un veikšanas nosacījumiem, kam raksturīga atsacīšanās no citu palīdzības, augsts zināšanu, prasmju un iemaņu līmenis. Patstāvība veidojas darbībā. Patstāvības attīstība nav iespējama bez prasmes atšķirt galveno, operatīvi orientēties nosacījumos un apstākļos, veidot darbības algoritmus, prognozēt rezultātus. Patstāvība ir obligāts radošās darbības komponents, tā prasa grūtību pārvarēšanu, tātad savā pilnīgajā izpausmē vērtējama kā stipras gribas īpašība” „(Ģimenes enciklopēdija 1. Sējums, 1989, 230).

I. Miķelsonei, kura savā promocijas darbā raksta, ka balstoties uz D. Eļkoninai (Эльконин Д.Б. 1978) atziņām, ka bērna patstāvības attīstība nenorit kā vienmērīga taisnvirziena kustība. Katrs bērna solis uz patstāvību, katrs jauns neatkarības līmenis ir arī jauna sadarbības forma. Lai bērns kļūtu patstāvīgs ir vajadzīgs pieaugušā atbalsts, kas arī ir virzītājspēks uz bērna patstāvības attīstību. Patstāvība kā griba izpaužas cilvēka darbībā, kad plāno savas darbības bez citu cilvēku palīdzības izmantojot tikai savas zināšanas, iespējas un uzskatus. Tajā pašā laikā patstāvība izpaužas arī attieksmē pret citu padomiem un citu ietekmi, cilvēks uzklausijs viedokli, salīdzinās tos ar savām iespējām un pieņems patstāvīgu lēmumu.

Lai bērnam attīstītos patstāvība viņam ir jādarbības patstāvīgi. Pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīcā ir aprakstīts, kas ir **patstāvīgais darbs- īpašs mācību darbības veids, ko pēc skolotāja (docētāja) iepriekšējiem norādījumiem veic skolnieks (students) bez skolotāja (docētāja) tiešas vadības**

Pēc savas būtības cilvēks jau vēsturiski ir patstāvīgs savās darbībās. Ja mēs bērnam ļaujam sajūst paša varēšanu pieļaujamās uzvedības un normas robežās, bērns izrādīs iniciatīvu arī turpmākajai darbībai. Ļ. Vigockis un M. Osorina šo uzskatu kopumu pamato ar to, ka tieši bērna patstāvīgā darbība sekmē viņa pētnieciskās darbības attīstību un savukārt, no kuras ir atkarīga bērna izpratne par apkārtējās vides likumsakarībām un turpmāki mācīšanās sasniegumi. Ļ. Vigockis un M. Osorina uzskata ka pieaugušais, piedāvājot un izskaidrojot izvēles iespējas un nepieciešamības gadījuma palīdzot un atbastot, ir palīgs bērnam un piedalās bērna pētniecības un mācīšanās procesā. (Виготский, 2005 Осорина, 2008)

A. Maslovs uzsver, cik nozīmīga ir pašīstenošanās, bet ja nav apmierinātas pamatvajadzības, tad nevar būt runas par pašīstenošanos. Cilvēkam nākamā līmeņa vajadzības kļūst nozīmīgas un aktuālas tikai tad, ja ir apmierinātas iepriekšējā līmeņa vajadzības. A. Maslovs ir izstrādājis vajadzību teoriju, kur par personības vajadzībām runā kā par vajadzību hierarhiju: ja nav apmierinātas vienas vajadzības nevar runāt par nākamajām vajadzībām. Viņš vajadzības ir sakārtojis piecos līmeņos; (sk. attēlu nr1.)

1. attēls. Maslova vajadzību piramīda. Maslow (1943)

Tātad patstāvības sekmēšana būs aktuāla tikai tādā vidē, kur bērns jutīsies droši- bērnam labvēlīgā vidē, uztvers sevi kā pilnvērtīgu locekli sociālajā grupā, kur tiek cienīts un pats ciena citus. Tikai tad bērns var izjust vajadzību pēc pastāvīgas darbības. Pedagogam būtu jāprot izprast bērna vajadzības, ievērot bērna vajadzības, lai varētu attīstīt patstāvības sekmēšanu

Izejot no šī, var secināt, ka patstāvība ir objektīva nepieciešamība un dabīga personības vajadzība, kas izpaužas dažādās cilvēka darbībās. Tā ir spēja pieņemt lēmumus pašam, bez citu palīdzības, būt brīvam no citu ietekmes, veikt dažādas sarežģītības uzdevumus nepazīstamās

situācijās. Bērnam ir ne tikai vēlme būt patstāvīgam, bet ir arī jādod iespēja tādām būt. Patstāvīgas darbības rezultātā izveidojas spriedumi un rīcības varianti, kuri nostiprina bērna pieņemt apzinātus motivētus lēmumus, kā arī sasniegt savu mērķi, neskatoties uz sastaptajām grūtībām, darbības laikā. Atbildība un brīvība ir personības īpašības bez kurām patstāvība nav iedomājama (A.Špona 2004). Patstāvība izpaužas darbība, tāpēc patstāvības jēdziens cieši saistīts ar patstāvīgu darbību. Ja bērns patstāvīgi domā, darbojas pēc savas iniciatīvas, tad darbība ir patstāvīga. Savukārt kritiskā domāšana ir sava veida vērtēšana, kā un ko mēs par šo objektu un parādību domājam. Domāt kritiski jeb spriest bērns var vienīgi tik lielā mērā, cik precīzi viņš var izvērtēt pieredzi, zināšanas un idejas un izsvērt argumentus, pirms nonāk pie pārdomāta sprieduma. Lai bērnu iemācītu kritiski domāt, viņam ir jāattīsta vēlēšanās spriest un pārbaudīt un vēlmi atrast patiesību. (Fišers. 2005).

Ar domāšanu bērns ir spējīgs analizēt un salīdzināt. Un ja ar bērnu kopā ir pieaugušie vai pedagogi, kuri veicina bērna domāšanas attīstību, tad bērns īpaši nav jānudina uz prātošanu, bērns pats aktīvi darbosies, bet pieaugušā uzdevums ir palīdzēt bērnam to visu izprast.

Bērnībā mācīšanas procesā būtiskākais ir paša bērna tiešā pieredze, bērna pieredze veidojas, saņemot daudzveidīgos sensoros kairinātājus un veic to garīgu apstrādi, kā arī mijiedarbībā ar vidi. Tā veidojas priekšstats, emocijas, attīstās griba un veidojas attieksmes (Freibergera I., 2007). Tātad, lai cik pedagogam vai pieaugušajam būtu svarīgi rādīt bērnam labu piemēru vai izteikt savas domas, ar to vien ir par maz. Bērnām ir jāiemāca domāt patstāvīgi.

Izejot no šī, darba autore, secina, bērnam ir jābūt pietiekoši labi attīstītai kritiskai un radošai domāšanai, lai viss sekmīgi darbotos jau ģimenē vajadzētu veicināt bērna patstāvību.

Jau ģimenē rodas patstāvības izjūta. Vecāku pienākums ir sagatavot bērnu patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, pēc iespējas respektējot viņa individualitāti, ievērot spējas un tieksmes (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 1998, V nodaļa, 24. pants). Bērnu tiesību likums paredz arī to, ka bērnam ir pienākums atbilstoši savam vecumam apkopt sevi un piedalīties mājas darbos (Bērnu tiesību aizsardzības likums, 1998, IV nodaļa, 22.pants). Tātad, tie esam mēs, vecāki, kuri pirmie virza bērnus patstāvībā- pastāvīgā darbībā- patstāvīgā dzīvē.

Arī I.Plotnieks uzskata, ka tieši bērnība ir nozīmīgs periods personības tapšanā, šajā laikā veidojas pamati tam, kāds bērns būs, kad izaugs liels. It īpaši audzinot bērna pienākumus un tiesības, bērna attiecību organizēšana dzīvē un vidē ir ļoti svarīga audzināšanas sastāvdaļa. (Plotnieks I, 1988).

Mūsu uzdevums ir nenokavēt to mirkli, kad bērns ir gatavs apgūt jaunas zināšanas, izrāda vēlmi apgūt jaunas prasmes, lai bērns izaugtu patstāvīgs un zinātu kā par sevi parūpēties. Ir jāļauj bērnam pašam attīstīties bet pieaugušais ir kā palīgs bērna patstāvības attīstības procesā.

Ikvienam ir vajadzība pēc patstāvības un pirmsskolas izglītības iestādei ir būtiska nozīme bērna patstāvības attīstībai. Ir nepieciešams izziņāt vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības attīstības raksturojošos faktorus, lai patstāvības attīstības process noritētu pēc iespējas sekmīgāk.

1.2. Patstāvības raksturojums vidējā pirmsskolas vecuma bērniem

Pirmsskolas vecumā norisinās ievērojamas pārmaiņas bērna personības veidošanā, jo mainās dzīves veids, krasi pieaug fiziskā un psihiskā attīstība, rodas jaunas vajadzības, intereses līdz ar to jauni stimuli daudzveidīgākai darbībai. Četru līdz piecu gadu vecumā, bērnam ir liela vēlme būt patstāvīgam, bet nav pilnīgas izpratnes par cēloņiem un sekām. Bērns šajā vecumā ir ļoti viegli ietekmējams jo viņu vada izziņas vēlme. Nopietna uzmanība jāvelta organizētas uzvedības nosacījumu un prasību ieaudzinašanai, jo četrus līdz piecus gadus vecam bērnam uzvedība ir ļoti pretrunīga (Golubina, 2007)

V. Načajeva, T. Markova, R. Žukovska veica padziļinātus pētījumus par vidējā vecuma pirmsskolas bērnu patstāvības attīstību, uzsverot, ka piecu gadu vecumā bērni jau ir diezgan patstāvīgi. Bērnam var dot rotaļām vajadzīgos materiālus un paļauties uz viņu prasmi patstāvīgi veidot attiecības, darboties saskaņā ar rotaļas saturu. Kad bērni apgūst prasības, kādas jāievēro saskarsmē ar vienaudžiem, attīstās ne tikai viņu patstāvība, bet mainās arī savstarpējo attiecību raksturs. Pirmsskolas pedagogam jāsekmē bērnu saskarsme, jāļauj viņiem patstāvīgi izlemt un darboties. Bērnam ir ne tikai vēlme rotaļāties ar vienaudžiem, bet vēlas iemācīt citiem, ko pats jau prot, bērns vēlas dalīties iespaidos. Bērnos augošā patstāvība rada izmaiņas arī viņu attiecībās ar pieaugušajiem, bērni retāk lūdz palīdzību saģērbties vai noģērbties, aktīvāk organizē kopīgas rotaļas un to laikā uzdod jautājumus, kuros izpaužas izziņas kāre- svarīgākais personības veidošanās faktors (Načajeva, Markova, Žukovska 1982). Līdz ar to bērņā parādās tādas īpašības, kā spītība, nepaklausība, pieaugušo prasību ignorēšana. Bērna vēlme īstenot savu ieceri, liek viņam nostāties pret pieaugušā prasībām. Pie augušā griba ir kā aizliegums, kas ierobežo bērna brīvību, bērna ES. Un protams, ka jebkurš aizliegums rada vēlmi pretoties, bērns

sāk protestēt. Lai šos bērna protestus, ko pieaugušais uztver kā bērna kaprīzes, slāpētu, pieaugušais sāk ierobežot bērnu. Taču laužot bērna ietiepību, tiek traumēta viņa griba. Kā raksta K. Dēķens, „paklausība nav pašmērķis, bet līdzeklis kā tikt pie pašnoteikšanas un pašsavaldības. Tādēļ bērnam pašam jāmacās savas vēlmes apvaldīt un pieaugušajam jāsekmē bērna patstāvības attīstības centieni.” (Dēķens, 1921, 114)

A. Ļubļinska norāda uz to, ka četru piecu gadu vecumā ievērojami pieaug bērna iniciatīvās pārveidojošās aktivitātes iespējas. Praktiskā pieredze, kas uzkrāta, atdarinot paraugus un izpildot uzdotās darbības, bērna domāšana un iztēle, kas attīstās, kā arī savu iespēju apzināšanās rada jaunas vēlēšanās un mudina uz iniciatīvu, bet pēc tam arī uz radošu aktīvu darbību (A. Ļubļinska, 1979). Ļ. Vigotskis uzskata, ka par augstu bērna patstāvības līmeni liecina tas, ka bērns pats spēj patstāvīgā mākslinieciskā darbībā- radošā darbībā rast ko jaunu, nevis patstāvīgā darbībā, kura notiek lai iegūtu rezultātu pēc dotā parauga. (Выготский 1994)

A. Ļubļinska precīzē dažas bērna patstāvības pazīmes:

1. Bērna patstāvībai nav nekā kopīga ar bērna stihisko uzvedību. Aiz bērna patstāvības vienmēr izjūtama pieaugušā vadošā loma un prasības. Taču, bērnam attīstoties, šī iedarbība jūtama aizvien mazāk un mazāk. Bērns, kurš ir spiests patstāvīgi pakļauties pieaugušo prasībām, sāk uzskatīt tās par noteiktām uzvedības normām. Tikai uz attiecīgi izveidotu paradumu pamatu (radītajiem stereotipiem), kuri atbilst pieaugušo prasībām, var ieaudzināt īstu patstāvību, kas ir viena no vērtīgākajām personības iezīmēm. Ja ieradumi nav izveidoti, tad bērnam piešķirtā patstāvība izraisa stihisku uzvedību un sabiedrisku normu pārkāpumus.

2. Bērna patstāvības līmenis pieaug līdz ar viņa attīstību ar viņu pieaugušajām iespējām veikt ar vien sarežģītākas fiziskās un garīgās darbības.

3. Patstāvības attīstības gaitu var sadalīt trīs pakāpēs.

- Bērns darbojas ierastos apstākļos, kuros izveidojošies galvenie paradumi un rīkojas bez pieaugušo atgādinājuma, ierosinājuma, palīdzības.

- Bērns patstāvīgi izmanto ierastos darbības veidus jaunās, bet tuvās un līdzīgās situācijās.

- Apgūtais noteikums iegūst vispārinātu raksturu un kļūst par kritēriju, bērnam nosakot savu uzvedību jebkuros apstākļos.

Tāpēc patstāvība vienmēr izriet no pakļaušanās pieaugušo prasībām un vienlaikus ir bērna pašiniciatīva. (Ļubļinska, 1997)

Ļaujot bērnam darboties pašam, mēs bērnam ļaujam attīstīties arī pašiniciatīvai. G. Cukermane skaidro ka, iniciatīva nepieciešama palīdzības meklējumos un šeit nav novērojams

patstāvīguma kvantitatīvs pieaugums. Iniciatīva rodas „lēcienvēdīgi”, bet bērna patstāvība ir spēja, bez ārējās palīdzības veikt uzdevumu un tas nosaka bērna prasmju pakāpenisku uzkrāšanos un tikpat pakāpenisku ārējās palīdzības daudzuma samazināšanos (Cukermane, 1994)

Secinājumi, četrus līdz piecus gadus vecs bērns jau ir spējīgs pieņemt lēmumus pats, bet arī ir ļoti ietekmējams. Tādēļ pieaugušajam ir jābūt kā atbalstam, kā palīgam, bērnu vadot dzīvē. Jo vairāk pieaugušais kontrolēs bērnu, jo bērns būs vairāk tendēts uz izdabāšanu pieaugušā prasībām, līdz ar to pieaugušais neveicina patstāvības attīstību. Bērna patstāvība attīstās darbībā un vidējā vecuma bērniem darbība ir rotaļas, kurās tiek attēlotas ģimenē gūtā pieredze.

2. PEDAGOĢISKĀS METODES VIDĒJĀ PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNU PATSTĀVĪBAS VEICINĀŠANAI

A. Ļubļinska (Лублинская А. 1994) norāda, ka vadot bērna uzvedību, pedagogam vienmēr jāļauj bērnam darboties patstāvīgi, tikai tik cik nepieciešams, pretējā gadījumā, bērns pārvēršas par pieaugušo cilvēku prasību paklausīgiem un pasīviem izpildītājiem. (I. Miķelsone 1996). Nevajadzētu apslāpēt bērna vēlēšanos „darīt pašam”, tā atbalstāma, palīdzot apgūt vajadzīgās zināšanas, prasmes un iemaņas. Tas prasa lielu pacietību un neatlaidību. Nekādā ziņā nedrīkst uzdevumus veikt bērna vietā. Jāstiprina bērna ticība saviem spēkiem, it īpaši darbībās, kas atbilst bērna dotībām. Ļoti bieži pieaugušajam sagādā grūtības pieņemt bērna darbību, bērns strādā lēnāk, jo apgūst ko jaunu. Ar bērna patstāvīgumu aug pieaugušā pacietība, kura, savukārt, ir vēlamā īpašība turpmākajai sadarbībai ar bērnu.

Ļ. Vigotskis un M. Osorina uzskata ka iedrošinot bērnu, viena darbība veido interesi par nākošo. To ietekmēt spēj pieaugušā attieksme, respektējot bērna domas un jūtas, jo negatīvs vērtējums bremzē bērna patstāvīgu pētniecisko un radošo darbību. (Выготский, 2005 Осорина, 2008)

Arī A. Maslovs uzskata ka bērniem jāļauj darboties patstāvīgi un jādod iespēja veidot savu personību patstāvīgi darbojoties. Lai bērns darbotos patstāvīgi bērnam ir patstāvīgi jādomā, kā ir teicis angļu pedagogs un filozofs R. Fišers: „Pamati domāšanas prasmēm jāieliek jau dzīves sākumā, jo spēja spriest brīvi un bez aizspriedumiem rodas tajos gados, kad veidojas bērna kā domājošas personas identitāte”. (Fišers R., 2005, 7).

Lai bērnu iemācītu patstāvīgi domāt, bērnam ir jābūt labi attīstītai radošai un kritiskai domāšanai. Radoša domāšana vērtīga ir tāpēc, ka tā pieeju izvēlei padara elastīgu. Lēmums netiek pieņemts ātri, toties tas ir kvalitatīvs. Pieaugušais, kurš iedrošina bērnu radoši domāt, palīdz bērnam patstāvīgi domāt. R. Fišers ir apkopojis radošus un neradošus faktorus ko var ietekmēt pieaugušais. (sk. tabulu nr. 1)

Pieaugušais, kurš iedrošina bērnu domāt radoši	Pieaugušais, kurš nomāc bērna radošo domāšanu
<ul style="list-style-type: none">○ Nesteidzina○ Velta uzmanību bērna domām	<ul style="list-style-type: none">○ Steidzina bērnu○ Izturas neatzinīgi

<ul style="list-style-type: none"> ○ Nekritizē ○ Uzsver patstāvību ○ Optimistiski raugās uz rezultātu ○ Uzmanīgi klausās ○ Pauž patiesu interesi ○ Uzskata, ka paveikt ir iespējams ○ Kopīgi uzņemas risku ○ Aicina bērnu izmēģināt jaunas idejas ○ Ir pieejams bērnam ○ Pieņem bērna lēmumu ○ Ņem vērā bērna intereses ○ Domā kopīgi ar bērnu ○ Izturas kā pret līdzīgu ○ Labprāt sniedz palīdzību ○ Uzskata, ka no kļūdām mācās ○ Uzdod atvērtos jautājumus ○ Rosina spēlēties ○ Novērtē radošas idejas 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kritizē ○ Izturas autoritāri ○ Jau iepriekš paredz rezultātu ○ nevērīgs ○ Neinteresējas par bērna idejām ○ Izsmej bērnu ○ Pārtrauc bērnu ○ Noraida jaunas idejas ○ Neatsaucīgs ○ Uzspiež lēmumus ○ Noniecina ieteikumus ○ Veicina bērna atkarību ○ Izpauž pārākumu ○ nepacietīgs ○ pesimistisks ○ izprašņā ○ valdonīgs ○ Turas pie sastingušiem ieradumiem
---	---

1. tabula. Patstāvīgā domāšana. Fišers (2005)

F. Frēbels uzskata, ka bērni paši zina, ko viņi dotajā mirklī ir gatavi apgūt. Mēģinot ar varu bērnu spiest apgūt zināšanas vienmēr ir bijis neefektīvs. Pozitīvs rezultāts būs gaidāms tikai tad, ja bērnam zināšanas tiek pasniegtas bērnam saistoši ar uzskatiem, eksperimentiem, lai bērns pats spēj nonākt pie atziņām. Bērns ir jāradina domāt jau no pašas mazotnes, „Tāpēc”- piezīmē Frēbelis- „neatbildiet uz jūsu bērnu jautājumiem nekad tieši, kuros viņi paši varētu gūt atbildi no savas pieredzes aploka” (Obšteins K. 1932, 118)

Arī M. Montesori domā tāpat kā F. Frēbelis par bērna patstāvības attieksmes attīstību, viņa uzskata, ka bērns spēj darboties pats, bez citu palīdzības un pats spēj atrast kļūdas. M. Montesori pašapkalpošanās prasmju apguvi jau no agra vecuma sauc par praktiskās dzīves

vingrinājumiem, šie vingrinājumi dod bērnam neatkarību, kas bērnam ir tik ļoti nepieciešams. Jo iegūstot neatkarību, bērns apzināti iekļaujas savā vidē un kolektīvā. (Prudņikova 2004)

Bērnam jāļauj justies neatkarīgam, lai viņš spētu patstāvīgi pieņemt lēmumus un nekas ka reizēm tie nav pareizi. Pirmsskolas pedagogam nevajadzētu visu laiku kontrolēt bērna darbību vai būt uzstājīgam, bet gan palīdzēt bērnam izzināt visu pašam, palīdzot ar padomiem, dodot mājienus, mēģināt uzticēties bērnam. Ja bērns pieņemot lēmumu kļūdās un apzinās savas kļūdas, viņš ieklausīsies pieaugušo padomā, lai turpmāk izvairītos no kļūdām un neapzinātām sekām. Bērns šādi jūtas saprasts un gandarīts gan par pašu darba procesu gan par to ka paši ir paveikuši uzdoto. Pieaugušie mudina bērnu būt patstāvīgam, bet tai pat laikā, šie paši pieaugušie nemitīgi ierobežo bērna patstāvību. Ja bērns, kuru vienmēr mudina sakārtot vidi ap sevi, grib palīdzēt pieaugušajam, pieaugušais dzen bērnu prom, jo bērns „lien” tur kur nevajag- „pieaugušo lietās”! Tātad, mēs nevaram gaidīt no bērna būt patstāvīgam, ja paši to ierobežojam. Kā uzskata M. Montesori, bērns ir jāpieņem tāds, kāds viņš ir liela nozīme ir bērna pašdisciplīnai, ko rada sakārtota vide. Ja bērns izjūt laipnību un ir radīta speciāli sakārtota vide, viņam tik atliek darboties ar materiāliem, kas ir pieejamiem. Līdz ar to bērnam ir lielāka iespēja veicināt patstāvības attīstību pašam, kā neatkarīgam indivīdam (V. Golubina 2007, 36)

Lai bērns netiktu kavēts savā radošajā patstāvībā un personības attīstībā, tad pedagoģijā nedrīkst zaudēt, bērna dabisko aktivitāti kreatīvi darboties. Bērna pozitīva emocionāla attieksme pret apgūstamo mācību saturu, sevi, apkārtni, kārtību darba vidē un tēlotājdarbība ir tā kas palīdz bērniem veidot interesi darboties pašiem. Tāpat tas palīdz bērniem attīstīt prasmes darboties ar dažādiem materiāliem un izmantot dažādus instrumentus. Šādas darbības palīdz veidot bērna personību. (V. Hibnere, L. Grasmane 2000)

Zīmēšana ir dabīga bērna izpausme, un vēlme zīmēt bērnam parādās, tiklīdz bērnam ir pieejams kāds no tēlotājdarbības materiāliem. Pozitīvas emocijas bērnam raisa iepazīšanās un eksperimentēšana ar dažādiem materiāliem, kā arī bērns kļūst zinātkārs un veido iemaņas un prasmes, kas attīsta bērna spējas. Bērna daudzpusīgu attīstību pirmsskolā palīdz nodrošināt tēlotājdarbība un pedagoga organizēta un ierosināta darbība ir tā, kas nosaka bērna pašizteikšanās iespējas nodrošina personīgi nozīmīga darba rašanos.

Darba autore secina, ka katrs bērns skolotāja vadībā attīstās atbilstoši savam iekšējam potenciālam un spējām. Taču nepārprotami jāveido un jāorganizē tāds mācību process, kurā pedagogs sadarbojas ar bērnu. Jāiesaistās aktivitātēs, kas ir saistītas ar bērna patstāvības un radošuma sekmēšanu. Praktiskās dzīves vingrinājumi ir tie, kas bērnam palīdz būt patstāvīgam

un neatkarīgam, palīdz bērnam patstāvīgi domāt, kā arī aicina bērnu uz tādām darbībām, kas virza viņu uz pozitīvu paradumu veidošanos. Ja arī bērns kļūdās, bērns ir jāiedrošina turpināt darbu, vai sākt darbu no sākuma, un palīdzēt, dodot padomu, mēģināt nepieļaut kļūdas atkārtoti.

3. BĒRNU PATSTĀVĪBAS ATTĪSTĪBAS IZPĒTE VIZUĀLĀS MĀKSLAS NODARBĪBĀ

3.1 Pētījuma apraksts.

Pētījuma mērķis ir pārbaudīt hipotēzi.

Hipotēze: vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvība vizuālās mākslas rotaļnodarbības laikā tiek sekmēta, ja:

- Bērnu patstāvīgajai darbībai tiek nodrošināta atbilstoša vide;
- Patstāvīgi veidotie darbi tiek lietoti praktiski;
- Pedagoģis ir bērna atbalsts.

Pirms pētījuma veikšanas tika izstrādāts **pētījuma plāns:**

1. Izvēlēties piemērotākās pētīšanas metodes.
2. Rādītāju izstrādāšana vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības izpētei.
3. Interviju jautājumu izstrādāšana pirmsskolas pedagogiem, lai noskaidrotu pedagogu izpratni par bērna patstāvību.
4. Salīdzināt divu pedagogu pedagoģiskās metodes bērna patstāvības attīstības veicināšanai.
5. Salīdzināt bērnu patstāvību divu pedagogu vadītā pedagoģiskajā procesā.

Intervija kā pētīšanas metode izvēlēta, jo sarunas veidā var iegūt vairāk informācijas no intervējamā. Tika izmantota atklātā standarta intervija. Darba autore sniedza intervējamam

pilnu informāciju par savu uzdevumu un lomu pētījumā, kā arī intervijas mērķi. Tika sagatavoti pieci jautājumi pirmsskolas izglītības pedagogiem, lai uzzinātu pedagogu attieksmi pret patstāvības attīstības veicināšanu un tās sekmēšanu. Intervijā piedalījās pirmsskolas pedagogi no vienas pirmsskolas iestādes. Novērošana, darba autorei, sniedza iespēju analizēt vidējā pirmsskolas vecuma bērnu darbību un pirmsskolas pedagoga pedagogisko procesu bērna patstāvības attīstības veicināšanā. Tika novērotas divas rotaļnodarbības un rotaļdarbības ārā rotaļlaukumā.

Vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības novērojumam tika izstrādāti rādītāji, lai varētu novērtēt bērnu patstāvības līmeni. Rādītāji tika izveidoti saskaņā ar teorētiskām atziņām un valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām.

- bērns patstāvīgi spēj sakārtot savu darba vidi
- bērns, bez atkārtota pedagoga uzaicinājuma, izpilda uzdoto
- bērns patstāvīgi izvēlas, ko darīt brīvajā laikā.
- bērns spēlējas vienatnē.
- bērns ierosina rotaļu vai spēli
- bērns var novērtēt savu darbu
- bērns pats var pieņemt lēmumu attiecīgi noteikumiem
- bērns paveic iesākto darbu līdz galam

Pētījumā piedalījās 17 vidējā pirmsskolas vecuma bērni, no tiem 10 zēni un 7 meitenes no vienas grupiņas, pirmsskolas pedagogi, pedagoga palīgi.

Pētījums tika veikts Lielvārdes „X” pirmsskolas izglītības iestādē 2018/2019. mācību gadā, divu atsevišķu pedagogu vadītās nodarbībās.

..

3.2 Rezultāta analīze

Lai izvēlētos pie kura pedagoga vērotu rotaļnodarbību, un noskaidrotu kā pedagoga pedagogiskais process ietekmē bērna patstāvības attīstību, darba autore veica interviju pirmsskolas izglītības iestādē Lielvārdē ar pedagogiem.

Pirmsskolas izglītības iestādes pedagogi bērna patstāvības jēdzienu definē kā spēju uzņemties atbildību par savu rīcību un patstāvīgi spēj pieņemt lēmumus, bet pirmie patstāvības pamati, kā pašapkalpošanās pamatus, jau apgūst mājas vidē, nepiespiestā gaisotnē, līdz ar to bērnam ir arī krietni vieglāk adoptēties pirmsskolā. Kā svarīgāko priekšnoteikumu, lai veicinātu vidējā pirmsskolas vecuma bērna patstāvību, pirmsskolas pedagogi uzskata, ka svarīgi ir ieinteresēt bērnu kādai darbībai, kuru bērns spēj paveikt patstāvīgi. Tā var būt kāda rotaļa, vai attēlu skatīšanās, kuru pēc tam pārrunā ar pedagogu, tādejādi rosināt bērnu patstāvīgi domāt. Ir svarīgi bērnus pamudināt, paslavēt arī tad ja īpaši neveicas, atrast īstos vārdus, kas bērnu uzmundrina turpmākai darbībai. Uz jautājumu vai vide grupiņā veicina bērna patstāvību? Pedagogi apgalvo, ka jā, veicina bērna patstāvības attīstību gan ar vidi grupiņā, jo pirmsskolas izglītības iestādē ir nodrošināta vide, bērnu vecumam atbilstoša prasmju zināšanu iemaņu apguve. Bērniem grupā ir iespējas izvēlēties gan materiālus ar ko darboties, gan rotaļlietas un spēles ar ko darboties, bet protams, ka vienmēr var būt vairāk bērna pieaugušo interešu attīstošās rotaļlietas. Uz piekto jautājumu, vai noteikumu ievērošana bērnam palīdz kļūt patstāvīgākam? Pedagogi uzsver, ka noteikumu ievērošana veicina bērna domāšanu, jo tādā veidā bērns mācās spriest un analizēt, kā noteikumu ievērošana vai neievērošana ietekmēs bērnu pašu. Uz jautājumu, kā pedagogs palīdz bērnam, lai veicinātu bērna patstāvību? Vispirms jāļauj, lai bērns dara pats un neizdošanās brīdī iet palīgā, kā arī pirmsskolas pedagogs uzsver, ka jāvelta laiks bērnam, pieņemot to, ka katrs bērns ir savādāks, ar savām prasībām un sapratni, dodot padomus, paslavēt un iedrošinot bērnus būt patstāvīgākiem, kas veicina turpmāku intereses izrādīšanu, iniciatīvu, arī turpmākajai darbībai. Pedagogi bērniem ļauj darboties pašiem, svarīgi ir bērna vieta neko nedarīt, protams jārauga, lai darbība nav fiziski vai emocionāli agresīva, jo bērni ir neiecietīgi pret grūtībām, neveiksmēm. Liela daļa pirmsskolas pedagogu uzskata, ka tieši viedās ierīces bremsē bērna patstāvības attīstību, jo tehnoloģijas aizrauj un bērns pavada savu brīvo laiku bez piepūles, nav jāpārvar grūtības, lai ko iegūtu.

Izanalizējot pirmsskolas pedagogu intervijas, var secināt, ka lai veicinātu bērna patstāvības attīstību, bērnam ir jāļauj darboties pašam, pie vajadzības iedrošināt, palīdzēt, bet ļaut arī kļūdīties. Darba autore secina, ka pedagogu uzskati sakrīt ar iepriekš, pieminētajiem autoriem autores darbā un pirmsskolas pedagogi apzinās patstāvības būtību un tā sekmēšanas iespējas pedagogiskajā procesā.

Novērojot pirmo rotaļnodarbību, redzu, ka pedagogs nodarbību vada frontāli, stāstot par rudenī un rudens lapām. Līdzīgi pedagogam ir dažādas koku lapas, kuras ir mainījušas krāsu. Pedagogs par tām pastāsta, kopā ar bērniem min, kura lapa varētu piederēt, kuram kokam. Pedagogs dod lapas pataustīt, pasmaržot, bet tūlīt pat aizrāda, lai neburza. Novērojot rotaļnodarbības ievadu, redzu, ka bērniem īsti neinteresē, taču pedagogs ātri uz to reaģē un uztaisa dinamisko pauzi. Pēc pauzes, pedagogs lūdz bērnus sēsties pie galda, kuri jau ir uzklāti uz nodarbību. Bērniem priekšā jau ir viss sagatavots. Bērni noklausās ko pedagogs saka un parāda priekšā.

Pēc šī vērošanas rezultāta, darba autore izstrādāja rotaļnodarbību ar sociālas zinības dominantu, lai veicinātu vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvību. Kur bērnu radošajai aktivitātei ir nodrošināta atbilstoša vide, tiek veicināta bērna iniciatīva, un bērns var kritiski un radoši domāt. Saskaņā ar teorētiskajām atziņām, lai sekmētu patstāvību, rotaļnodarbības tika organizētas izvirzot šādus uzdevumus:

- Saplānot darba laiku, lai vidējā pirmsskolas vecuma bērni paspētu sakārtot un nokārtot savu darba vidi;
- Ļaut bērnam izvēlēties pašam un izpildīt savas ieceres līdz galam;
- Mudināt vidējā pirmsskolas vecuma bērniem darboties patstāvīgi aktīvi piedaloties rotaļnodarbībā;
- Ievērot bērna intereses un motivēt darboties ne tikai pedagogu uzslavu dēļ, bet arī lai redzētu savas darbības rezultātu;
- Mudināt bērnus vērtēt darba gala rezultātu;
- Pārrunāt un atkārtot noteikumus ārā rotaļlaukumā.

Nodarbība sevī iekļauj šādas daļas:

Ievaddaļā, darba autore, bērnus motivēja un ieinteresēja ar sagatavotu uzskates materiālu, kurš tika izmantots jau rīta cēlienā sasveicinoties ar bērnu viņa ierašanās brīdī. Kas savukārt palīdz bērnam veidot pozitīvu attieksmi pret darbību un interesi par turpmāko darbību.

Galvenajā daļā bērni darbojās praktiski, bērnu uzmanību pievērsa tas, ka varēja izvēlēties ar kādu materiālu strādāt un darba dažādība, zīmēšana, aplicēšana, griešana līdz ar to darba autore nenoslogoja bērnus ar viendabīgu darbību.

Nobeigumā darba autore paslavē katra bērna paveikto darbiņu un kopā ar bērnu analizē paveikto uzdodot atvērtos jautājumus un domājot kopā ar bērnu, veicinot bērna patstāvīgo domāšanu.

Pirms iešanas ārā uz rotaļlaukumu, darba autore, pārrunāja ar bērniem noteikumus.

Darba autores uzmanība vairāk tika vērsta uz bērniem, kuri nevēlējās darboties patstāvīgi un gaidīja uzmanību no pedagoga, lai pedagogs izdarītu darbu viņa vietā, lai ātrāk varētu sākt spēlēties. Kā arī tiem bērniem, kuru uzmanība nav tik noturīga, lai izpildītu iesākto uzdevumu līdz galam. Šādos gadījumos, darba autores uzdevums bija iedrošināt, atbalstīt un vajadzības gadījumā palīdzēt bērnam pārvarēt savu nedrošību un bailes no neizdošanās. Ja arī bērns ir kļūdījies, tad atbalstot viņu ar to, ka mēs visi kļūdamies un no kļūdām mācamies, bērnam rodas motivācija turpināt iesākto darbu.

Nodarbībā bija izvirzīti uzdevumi saskaņā ar „Skola 2030”(projekts Nr8.3.1.1/16/1/002)

- Apgūt prasmi izmantot dažādus vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus;
- Rosināt pozitīvu attieksmi pret apkārtējo vidi;
- Veicināt darboties patstāvīgi;
- Veicināt patstāvīgi izvēlēties darbību
- Veicināt sadarbības prasmes attīstību;
- Veicināt bērnos pozitīvas emocijas par paša gatavoto darbiņu
- Rosināt patstāvīgi risināt problēmu
- Sekmēt pieņemto noteikumu ievērošanu

1. Pedagoga pedagoģiskais process	2. Pedagoga pedagoģiskais process
Nav ieinteresēts bērna pašizpaušmē.	Pedagogs ir aicinošs un ieinteresēts bērnā, bērna domās.
Vienpusīga frontāla rotaļnodarbība (pedagogs stāsta). Ar jau gatavu paraugu pēc kura visiem jāstrādā. Aizrāda, ka nemierīgi sēž.	Darbs izskaidrots saprotamā veidā ar konkrētu mērķi
Pedagoga palīgs jau ir sakārtojies darba vidi katram bērnam. Pedagogam nav uzticības bērnam sakopjot savu darba vidi, palīdz pats vai pedagoga palīgs.	Saplānots rotaļnodarbības laiks, nesteidzina bērnu. Rod iespēju izvēlēties. Neiejaucas bērna izvēlē. Neiejaucas bērna darbībā.
Ļauj bērniem darīt ko grib, ja redz pārkāpumu, tad soda bez paskaidrojuma.	Palīdz bērnam pie neveiksmes iedrošina paveikt darbu savādāk. Pozitīvi skatās uz bērna darbību. Bērncentrēta.

	Rotaļnodarbība. Nesoda, bet aicina bērnu atpūsties un pārrunā bērna darbību
--	--

2. tabula.

Tabulā nr. 2 ir apkopoti abu nodarbību pedagogu pedagoģiskie procesi. Salīdzinot, var secināt, ka divi pedagogi strādā dažādi

Tātad vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības attīstība tiek veicināta, ja:

- Ir saplānota rotaļnodarbības laiks.
- Rotaļnodarbība ir bērncentrēta.
- Piedāvā izvēles iespēju.
- Neiejaucas bērnu darbībā.
- Bērnam ir skaidrs darba mērķis.
- Pozitīvi skatās uz bērna darbību
- Pedagoģis ir ieinteresēts bērna ieceru realizēšanā.

Bērna patstāvība netiek veicināta, ja:

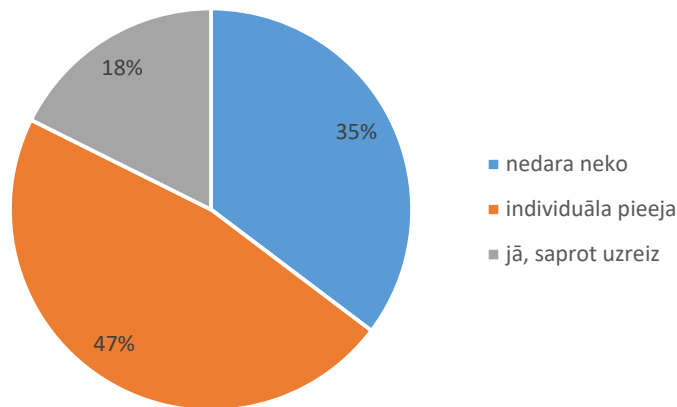
- Pedagoģis nav pretimnākošs.
- Nav ieinteresēts bērna pašizpaušmē.
- Neuzticas bērnam.
- Tiek sodīts.

Bērnu patstāvības izpaušmes 1. skolotāja organizētajā pedagoģiskajā procesā

Novērojot pirmsskolas pedagoga darbu un bērnu vidējā pirmsskolas vecuma „X” grupiņā, darba autore neiejaucās pedagoga darbā un bērnu darbā. Darba autores darbā tiek aprakstītas divas rotaļnodarbības, kurās darba autore pēta vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības veicināšanas iespējas pedagoģiskajā procesā. Nodarbību vērojot, tika pievērsta uzmanība šādiem patstāvības veicināšanas rādītājiem.

- bērns patstāvīgi spēj sakārtot savu vidi
- bērns, bez atkārtota pedagoga uzaicinājuma, izpilda uzdoto
- bērns var novērtēt savu darbu
- bērns paveic iesākto darbu līdz galam

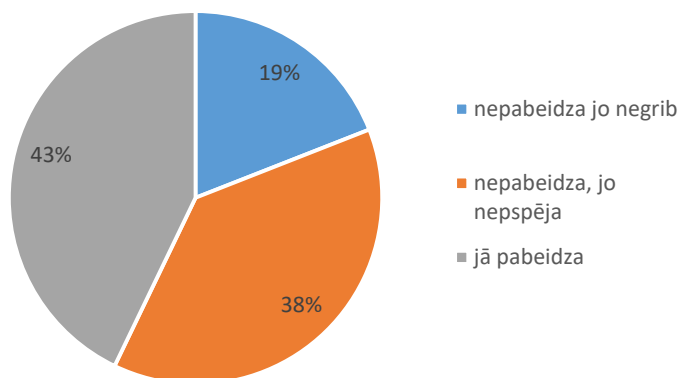
Bērns, bez atkārtota pedagoga uzaicinājuma, izpilda uzdoto.

1.attēls.

Daudzi bērni noklausās uzdevum, bet neko vel nesāk darīt, jo gaida, kad pedagogs pienāks klāt un parādīs kā ir jādara. Tas ir attēlots arī attēlā nr. 1, vairākums bērnu (47%) gaida individuālu pieeju, jo neuzticas paši savām spējām. Darba autore nodarbībā dzird vairākus bērnus sakām: „Man nesanāks” Attēlā ir atainota arī tā daļa (35%), kuri nedara neko, jo nav dzirdējuši uzdoto uzdevumu. Tikai daži bērni izpilda tā, kā to uzdeva pedagogs, ar intensīvu pozitīvas uzslavas uzprasīšanās. Uz bērna jautājumu: „Kāpēc mēs krāsojam lapas?” audzinātāja atbildēja:” Ārā ir rudens un rudenī lapas maina krāsu un ir skaisti!” Un te jau ir redzams, ka bērns uzdevumu izpilda, jo pedagogs tā grib un bērna patstāvības līmenis mākslinieciskajā žanrā nav augsts, jo radošais darbs tiek izpildīts pēc dotā parauga, bērns nav spējis rasts ko jaunu. Kā arī bērnam nebija saprotams darba mērķis, kā rezultātā bērni nedarīja neko vai ātri kaut ko sadarīja

Bērns paveic iesākto darbu līdz galam.

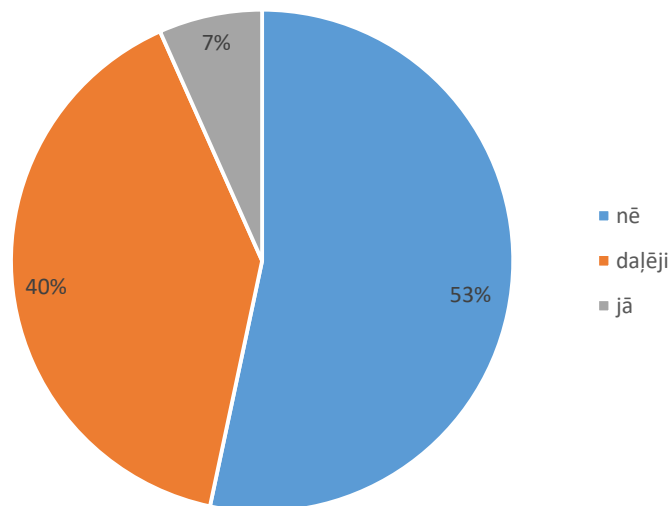

2. attēls.

Darba autore, pamanīja, ka daži bērni kuri sapratu uzreiz uzdoto uzdevumu pabeidza iesākto darbu, jo tika novērsta uzmanība un bērni pie, kuriem pedagogs piegāja un palīdzēja, arī paspēja izpildīt uzdoto. Kad darba autore zēnam jautāja: „kādēļ tu nedari savu darbiņu?” Zēns atbildēja: „Negribu, mēs jau visu laiku kaut ko krāsojam, man tāpat nesanāk, kā audzītei!” Pedagoģs pa to laiku jau bija apskatījusi citu bērnu darbiņus un slavēja tos uz ko tie bērni, kuri neizpildīja līdz galam, nepievērsa uzmanību pedagogam un viņas teiktajam. Kā attēlā nr. 2 ir redzams, tad gandrīz puse no grupiņas (43%) pedagoga doto uzdevumu pabeidza. Bet tomēr ir redzams, ka vairāk bērnu, kuri nespēja vai negribēja paveikt uzdoto uzdevumu. Darba autore, secina, ka vidējā pirmsskolas vecumam, neder vienpusīga frontāla rotaļnodarbības pasniegšana. Un šajā gadījumā pedagogs palīdzot- izdarot bērna vietā, bērnam neļauj radoši domāt, kas savukārt neveicina patstāvīgas domāšanas attīstību.

Par cik bērna darba vide jau bija sagatavota iepriekš, darba autore vēroja, ko bērni darīs ar lietoto otiņu, guašām un ūdeni. Pēc darba izpildes pedagoga palīgs palīdzēja bērniem mazgāt otiņas un skalot traukus. Darba autors pajautāja meitenei: „kāpēc paši nesakārtojāt savus galdus?” Uz ko meitene atbild: „Mums tik labi nesanāk, ka auklītei”. Attēlā nr. 3 ir redzams, ka gandrīz puse nekārto savu darba vietu, bet labprāt to darītu, ja pedagogs uzticētos bērnam vairāk.

Bērns patstāvīgi spēj sakārtot savu darba vidi.

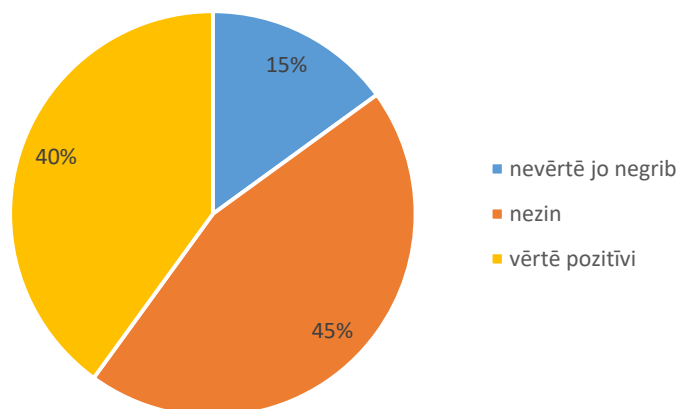

3. attēls.

Šajā 4-5. gadu vecumā bērna darbības veidu un iespēju paplašināšanās ļauj viņam apzināties savu patstāvību. Darboties patstāvīgi bērns uzkrāj pieredzi, tātad jāļauj bērnam darboties patstāvīgi bērna iespēju robežās. Ja mēs ierobežosim bērna patstāvību, bērns kļūs atkarīgs no pieaugušā darbības, bērnam zūd iniciatīvas darīt ko turpmāk, līdz ar to bremsējas bērna patstāvības attīstība.

Pēc nodarbības, pedagogs aicināja bērnus novērtēt savus darbiņus. Bērni, darbiņus vērtēja visādi, bet visvairāk tomēr tiecās vērtēt pozitīvi „smukos” darbiņus. Sk. attēlu nr. 4.

Bērns var novērtēt savu darbu.

4. attēls.

Pēc šī darba autore secina, ka pedagogs nedeva speciālus kritērijus, pēc kā vērtēt darbiņus, līdz ar to bērni bija nesaprašanā. Vairums bērnu vērtēja atsaucoties uz grupiņas biedra ciešo draudzību, kā arī pēc cita grupiņas biedra izteikto vērtējumu. Ja mēs bērnam nedodam kritērijus pēc kā vērtēt, tad mēs nespējam veicināt bērna kritisko domāšanu, kas atbilst par patstāvīgo domāšanu.

Pēc novērotās rotaļnodarbības, darba autore secina, ka pedagogam ir „ērtāk” bērniem uzdot gatavu un jau ar iepriekš paredzamu darba iznākumu, kā rezultātā, bērns cenšas izpildīt pedagoga uzdoto, bet necenšas domāt kritiski un radoši. Tas savukārt, izejot no R. Fišera teorijas, traucē bērnam attīstīt patstāvīgo domāšanu. Arī bērna pašapkalpošanās prasmes tiek ierobežotas, neļaujot bērniem sakārtot savu darba vidi. Arī darba mērķis bērniem īsti nebija skaidrs.

Tātad var teikt, ka bērniem netiek veicināta patstāvība, jo:

- bērniem netika dota iespēja sakārtot savu darba vidi;
- bērns strādāja pēc dotā parauga ar jau iepriekš paredzētu rezultātu;
- bērnam nebija skaidrs uzdevuma mērķis.

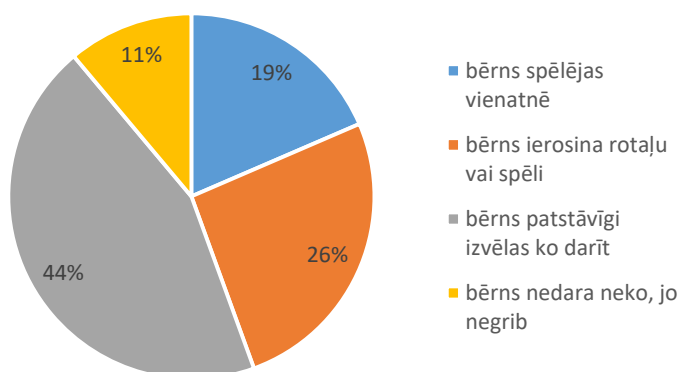
Darba autore turpināja vērot bērnus pastaigas laikā un kustību rotaļās svaigā gaisā, jo vēlējās noskaidrot bērna patstāvības attīstības sekmēšanu, ar noteiktajiem rādītājiem.

- Bērns patstāvīgi izvēlas ko darīt brīvajā laikā;

- Bērns spēlējas vienatnē;
- Bērns ierosina rotaļu vai spēli;
- Bērns pats pieņem lēmumu attiecīgi noteikumiem.

Lai dotos uz garderobi ģērbties, pedagogs lika bērniem apmeklēt tualeti, protams daži bērni uz to reaģēja negribīgi. Kad darba autore jautāja, kāpēc neiet uz tualeti, bērns atbildēja: „gribu pirmā saģērbties!”, cits bērns atbildēja: „bet es jau biju!”. Darba autore pamanīja, ka pedagogs nepiedāvāja bērnam pašam saprast, ka pirms iešanas ārā ir jāapmeklē tualete. Tātad pedagogs, netīši steidzina bērnu. Pedagogs saģērbj bērnus, kuri lēnāk ģērbjas Kad bērni ir saģērbušies visi dodamies uz grupiņas rotaļlaukumiņu. Bērni ar lielu prieku metās tieši uz laukumiņu, pedagogam nebija iecerēta pastaiga.

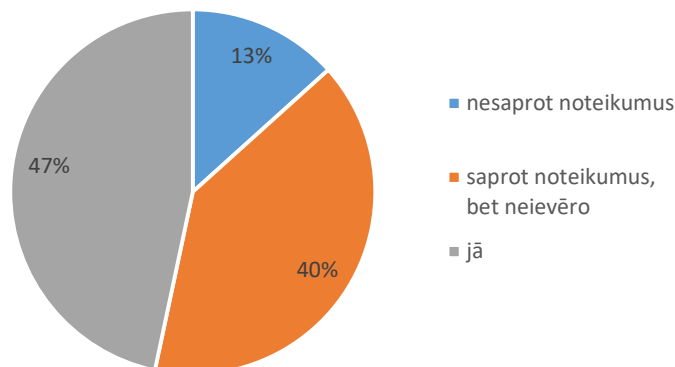
Bērna darbības izvēle brīvajā laikā.

5.attēls.

Laukumiņā, darba autore, ievēroja, ka bērni uzreiz ķērām pie mantām un atrada sev nodarbi (sk. attēlu nr. 5) . Daži bērni tomēr neizvēlējās neko un stāvēja pedagogam blakus, pedagogs neiebilda, bet ik pa laikam mudināja bērnu iet spēlēties. Darba autore novēroja biežus strīdus bērnu vidū, jo nespēja sadalīt mantas un pienākumus, uz ko grupiņas pedagogs reaģēja ātri un atņēma bērniem manta un bērniem lika apsēsties uz soliņa un nogaidīt piecas minūtes.

Bērns pats var pieņemt lēmumu attiecīgi noteikumiem.

6.attēls.

Darba autore ievēroja, ka daļa bērnu nereaģē uz pedagoga aizrādījumiem, kas attiecas uz noteikumu ievērošanu. Daži bērni izliekas nedzirdam, kad pedagogs aizrāda. Uz darba autores jautājumu: „kāpēc neklausāt audzīti?” bērni atbild: „mēs jau neko nedarām sliktu!” no kā darba autore secina, ka daži bērni noteikumus nav sapratuši un daži bērni saprotot noteikumus, neuzskata ka tos pārkāpj (sk. attēlu nr. 6). Tātad, noteikumi nav izskaidroti pilnībā, lai tie būtu saprotami bērnam un nedomā kopā ar bērnu.

Pēc visa novērojuma, darba autore secina, ka pedagoga izpratne par bērna patstāvību ir visai ierobežota. Pedagoga vadītajā rotaļnodarbībā, pedagogs darbojās kā darba vadītājs, ļaujot bērnam patstāvīgi uzdotu uzdevumu. Tātad, bērns strādāja pēc pedagoga parauga, kuru pedagogs bija izstrādājis pēc metodiķes doto paraugu. Darba autore arī secina, ka pedagogam un bērniem nonākot brīvākā rotaļdarbības laikā, bērni kļūst aktīvāki, bet pedagogs atslābst un ļauj bērniem darīt ko vēlas, bet nepārkāpjot grupiņas noteikumus.

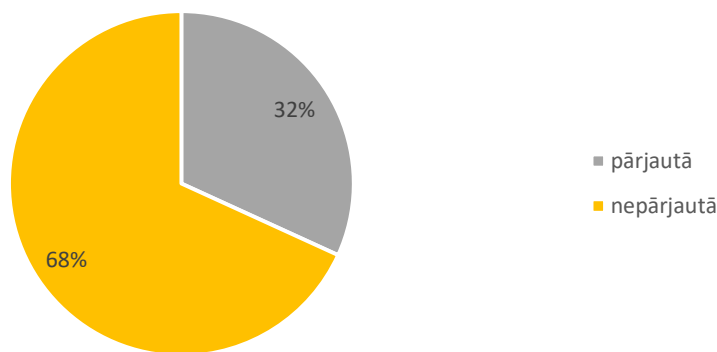
No šīs rotaļnodarbības, un rotaļdarbības novērošanas darba autore secina, ka bērniem daļēji netiek veicināta patstāvība jo:

- Pedagoģs mēdz steidzina bērnu;
- Pedagoģs mēdz būt valdonīgs izpaužot pārākumu;
- Bērnam netiek veltīta pietiekama uzmanība.

Bērnu patstāvības izpausmes 2. skolotāja organizētajā pedagogiskajā procesā

Kā redzams attēlā nr. 7 vairākums bērnu (68%) pildīja uzdevumu nepārjautājot pedagogam, kas jādara, tikai daļa (32%) pajautāja, vai šādi ir izpildāms uzdevums. Līdz ar to darba autore secina, ka, ja darbs tiek izskaidrots bērnam saprotamā veidā ar konkrētu mērķi un darba rezultāta jēgu, bērnam ir daudz vieglāk uzsākt un izpildīt uzdoto uzdevumu un veicinot patstāvīgas domāšanas attīstību, jo bērns domā radoši.

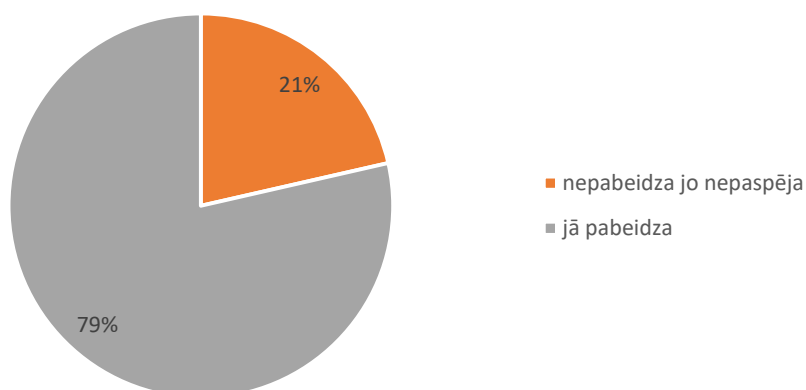
Bērns, bez atkārtota pedagoga uzaicinājuma,
izpilda uzdoto.

7. attēls.

Attēlā nr. 8 darba autore parāda, cik svarīgi ir saplānot rotaļnodarbības laiku, lai rotaļnodarbība ritētu veiksmīgi un bērni paspētu izpildīt uzdoto uzdevumu. Protams, ka ir arī bērni, kuri neiekļāvās rotaļnodarbības laikā, bet tas tika sekmīgi atrisināts, jo pedagogs ļāva bērniem izvēlēties palikt un pabeigt uzdoto darbiņu paliekot ar pedagoga palīgu, vai izpildīt uzdoto dienas gaitā. Par cik bērna sagatavotais materiāls tika izmantots grupiņas rotaļlaukuma noteikumu ievērošanai, bērni kuri nepaspēja paveikt uzdoto, palika grupiņā kopā ar pedagoga palīgu un pabeidza iesākto darbiņu līdz galam. Tātad sekmīgi saplānotā rotaļnodarbības laika dēļ, pedagogam nav jāsteidzina bērni, bet gan ļaut bērnam darboties, līdz ar to tas ļauj gan pedagogam, gan bērnam izpildīt iecerēto

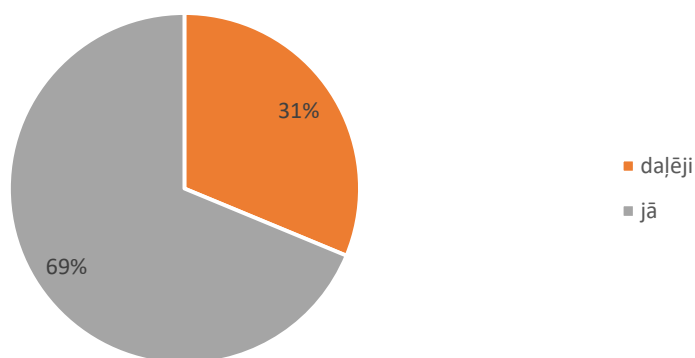
Bērns paveic iesākto darbu līdz galam.

8.attēls.

Kā redzams nākošajā attēlā nr. 9, darba autores izstrādātajā, vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības veicināšanas, rādītāja. Savu darba vidi, bērni, kārtā ar lielāko prieku, ar iepriekš apgūtām prasmēm. Dažiem bērniem, savas darba vides sakopšana sagādāja grūtības, bet pedagoga uzmuntrināti, bērni sakārtoja savu darba vidi.

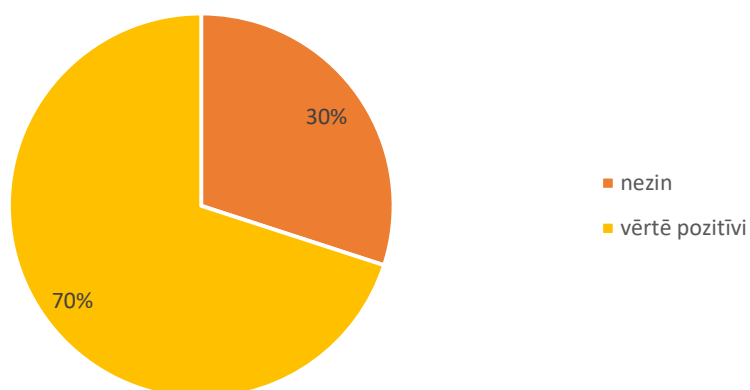
Bērns patstāvīgi spēj sakārtot savu vidi.

9.attēls.

Uz nākošo darba autores izvirzīto rādītāju, skatīt attēlu nr.10, redzams, ka lielākā daļa savu darbiņu vērtē pozitīvi. Darba autore secina, ka izvirzot konkrētu mērķi un bērna darbība ir jēgpilna darbība, bērns spēj savu darbu novērtēt pozitīvi. Daļa bērnu savus darbiņus vērtēja salīdzinājumā ar citu bērnu darbiem.

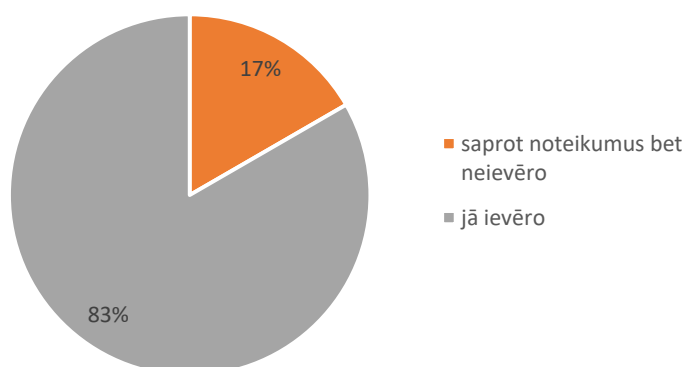
Bērns spēj novērtēt savu darbu.

10. attēls.

Kā redzams attēlā nr.11, darba autore secina, ka darba autores vadītā nodarbība ir bijusi sekmīga, jo bērni pastiprināti pievērš uzmanību noteikumu ievērošanai, kā arī atgādina noteikumus saviem grupas biedriem, kas savukārt veicina bērna patstāvību.

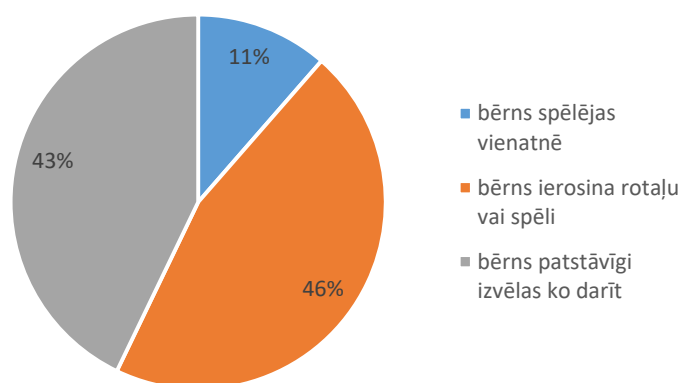
Bērns pats var pieņemt lēmumu attiecīgi noteikumiem.

11.attēls.

Uz pēdējo, darba autore izvirzīto patstāvības veicināšanas rādītāju, skatīt attēlu nr.12, secina, ka bērna patstāvība tiek veicināta, ja bērnam brīvi ļauj izvēlēties nodarbi. Ir bērni, kuri nespēj izvēlēties ko darīt brīvajā laikā, ir pieraduši, ka nodarbe tiek viņam piedāvāta, nevis dota izvēles iespēja. Darba autore piedāvāja izvēles iespēju, lai bērns var izvēlēties sev nodarbi. Bērnu strīdi nebija novērojami, jo paši bērni tika gala ar problēmsituācijām, atgādinot pašu uzstādītos noteikumus.

Bērna darbības izvēle brīvajā laikā.

12.attēls.

Darba autore pēc rotaļnodarbības vadīšanas un vērošanas secina, ka vidējā pirmsskolas vecuma bērni spēj aktīvi un patstāvīgi darboties nodarbības laikā, ja:

- Bērniem ir skaidrs nodarbības mērķis,
- Savas patstāvīgi gatavotos darbus var lietot turpmāk (šajā gadījumā, piktogrammas rotaļlaukumam)
- Bērniem ir iespēja patstāvīgi izvēlēties materiālu un darba rīkus.
- Pedagoģis ir atbalsts ne vadītājs.

Darba autore, uzskata, ka bērnam ir jāļauj brīvi izpausties, bet ir jāievēro noliktie noteikumi un robežas, lai brīvā bērna darbība nekaitētu pašam bērnam.

SECINĀJUMI

Analizējot pedagoģijas un psiholoģijas zinātnieku atziņas par patstāvību, darba autore secina, patstāvība ir personības īpašība, kas izpaužas kā lemtspējīgs, patstāvīgi domājošs, neatkarīgs no citu palīdzības.

Patstāvības attīstību veicina, ja bērnam ļauj darboties paša, ja pieaugušais ir bērna atbalsts nevis izturas autoritāri. Bērna patstāvības veicināšanai ir nepieciešam atbilstoša vide bērna vajadzībām

Pētījuma gaitā tika pārbaudīta darba autores izvirzītā hipotēze, ka vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvība vizuālās mākslas rotaļnodarbības laikā tiek sekmēta, ja:

- Bērnu patstāvīgajai darbībai tiek nodrošināta atbilstoša vide;
- Patstāvīgi veidotie darbi tiek lietoti praktiski;
- Pedagoģi ir bērna atbalsts.

Pētījuma darba autors uzskata, ka pētījuma mērķis ir sasniegts jo:

- Teorētiski un praktiski izpētīts vidējā pirmsskolas vecuma bērnu patstāvības veicināšana iespējas vizuālajā mākslā.
- Tika veikta pirmsskolu pedagoģu interviju analīze, kurā tika secināts, ka pedagoģi teorētiski apzinās bērnu patstāvības būtību un tās sekmēšanas iespējas ar pedagoģiskajām metodēm.
- Tika izanalizētas vecāku anketas, kuras sniedza informāciju par bērna patstāvību. Salīdzinoši ar bērnu patstāvību grupiņā un vecāku anketu atbildēm var secināt, ka vecāki nevērtē objektīvi savu bērnu. Salīdzinājumā ar darba autores vidējā pirmsskolas vecuma bērnu novērošanu rotaļnodarbībā un rotaļdarbībā, darba autore, secina, ka vecāki savus bērnus vērtē pozitīvāk, kā tas ir novērojams rotaļnodarbībā un rotaļdarbībā. Darba autore secina, ka vecāki bērna patstāvības jēdzienu uzskata, kā darbošanos vienatnē, TV skatīšanos.

Darba autores vizuālās mākslas rotaļnodarbības izstrādāšanu un tās novērošanas rezultātu analīze ļauj secināt, ka rotaļnodarbība ir jāorganizē tā, lai vidēja pirmsskolas vecuma bērniem būtu iespēja darboties patstāvīgi, būtu iespēja patstāvīgi pieņemt lēmumu par sava darba veikšanu, tādejādi veicinot patstāvību. Ir svarīgi pedagoģam saplānot rotaļnodarbības laiku, lai vidēja pirmsskolas vecuma bērniem pēc rotaļnodarbības būtu laiks sakārtot savu darba

vidi. Pedagogam jārada atbalstoša vide bērna ierosinātai un pedagoga organizētai sadarbībai, kā arī bērnam jājūtas droši un ieinteresēts rotaļnodarbībā un rotaļdarbībā. Lai bērns spētu novērtēt savu darbu, pedagogam ir jāmotivē bērna darbība pozitīvi. Jo pozitīva bērna vērtēšana veicina bērna patstāvības attīstību, bērna iniciatīvu darbību. Tātad, patstāvības veicināšanas iespējas, vidējā pirmsskolas vecuma bērniem, vizuālajā mākslā ir atkarīgas no pedagoga kompetences.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Autoru kolektīvs. (1989). *Ģimenes enciklopēdija 1. Sējums*. Galvenā enciklopēdiju redakcija. Rīga.
2. Skujiņa V., Beļickis I., Blūma D., Koķe T., Blinkena A. (2000). *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne.
3. <http://vecakosanas.espati.lv/index/view/raksts/PATSTAVIGS-berns---ka-to-IEMACIT-un-ko--NEDARIT/id/1023/> (skatīts 2018. gada 24. oktobris)
4. Cukermane, G. (1994). *Saskarsmes veidi aptācībā. 1.daļa*. Rīga: Eksperiments.
5. Golubina. V (2007) *pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata*. Rīga
6. Выготский. Л. С (2005). *Психология развития ребёнка*. Москва. Эксмо
7. Выготскийю Л. (1994). *Воображение и его развитие в детском возрасте// Хрестоматия по возрастной психологии.-учебное пособие для студентов/ сост. Л.М Семенюк под редакцией Д.И Фельдштейна. Москва: Международная педагогическая академия*
8. Осорина. М.В (2008). *Секретный мир детей в пространстве мира взрослых*. Издательство « Питер»
9. Maslow. A.H.A (1943). *Theory of Human Motivation, Psychological review*.
10. Ozolzīle G. (2006) *Socioloģija: mācību līdzeklis*. Rīga: RTU izdevniecība.
11. Jurgena, I (2001) *Vispārīgā pedagoģija*. Rīga: izdevniecība RaKa
12. Plotnieks, I (1988) *Psiholoģija ģimenē*. Rīga: Zvaigzne
13. Špona, A (2004) *Audzināšanas process teorijā un praksē*. Rīga: RaKa.
14. *Bērnu tiesību aizsardzības likums, IV nod. 22 pants un V nod. 24 pants*.
15. V. Nečajeva, T. Markova, R. Žukovska (1982) *Tikumiskā audzināšana bērnodārzā*. Rīga, Zvaigzne
16. Dēķens. K. (1921) *Agrā bērnība*. Rīga, Kultūras balss.
17. Latvijas Republikas labklājības ministrijas, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, metodiskie ieteikumi darbā ar bērniem, vecumposmu attīstības īpatnības (2008)

http://www.bti.gov.lv/lat/metodiska_palidziba/metodiskie_ieteikumi_darba_ar_bernie_m/?doc=818&page=

18. Fišers, R (2005) *Mācīsim bērniem domāt*. Rīga, RaKa
19. Prudņikova, I (2004) *Montesori pedagoģija ikdienā*. Rīga, RaKa
20. Obšteins, K (1932) *Paidagōģijas vēsture III audzināna un izglītība XIX gadsimtā*. Rīga. Latvijas kultūras spiestuve Rīgā, Tērbatas ielā 15/17.
21. Ļublinska, A (1979) *Bērnu psiholoģija*. Rīga, Zvaigzne.
22. [file:///C:/Users/Viesis/Downloads/Mikelsone_I_Bernu_patstavigaa_makslinieciskas_1_996_OCR%20\(10\).pdf](file:///C:/Users/Viesis/Downloads/Mikelsone_I_Bernu_patstavigaa_makslinieciskas_1_996_OCR%20(10).pdf)
23. Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija Pirmsskolas pedagoģijas katedra. (2015) *Bērna sasniegumu veicināšana pirmsskolā*. Rīga. RaKa.
24. Skola 2030
<https://domaundari.lv/cepure/Macibu%20satura%20un%20pieejas%20apraksts.pdf>
25. Hibnere V, Grazmane L. (2000) *Bērna vizuālā darbība. II daļa*. Rīga. RaKa

PIELIKUMI

1.pielikums.

Jautājumi pedagogam!

1. Kā jūs saprotat jēdzienu bērna patstāvība?
2. Kas, jūsu prāt ir svarīgākais priekš bērna, lai veicinātu bērna patstāvības attīstību?
3. Vai vide grupiņā veicina bērna patstāvību?
4. Vai jūsu mācību metodes veicina bērna patstāvības attīstību?
5. Vai noteikumu ievērošana, jūsu prāt, palīdz bērnam būt patstāvīgam?
6. Kā jūs palīdzat bērnam, lai veicinātu bērna patstāvību?
7. Cik daudz un ko ļaujiet bērnam darīt?

Darba autores izstrādāta un organizēta rotaļnodarbība.

- **Nedēļas tēma:**
 - Jūtamies mēs tagad droši, jo noteikumi mums nav sveši
- **Apakštemats:**
 - Tīrais nieks, jau tagad protu noteikumus ievērot !
- **Dominante**
 - Sociālās zinības
- **Integrētie mācību priekšmeti:**
 - Runa, vizuālā.
- **Dienas mērķis:**
 - veicināt bērnu patstāvības attīstību.
- **Uzdevumi:**
 - mudināt bērnus patstāvīgi izvēlēties darba rīkus
 - Nostiprināt iemaņas darbam ar izvēlēto materiālu
 - Veicināt prasmi veidot teikumiem.
 - rosināt ievērot pašu pieņemtos noteikumus.
 - Veicināt bērnu savstarpēju sadarbību
 - Svešvārda **piktogramma** apgūšana. (Piktogramma ir grafisks simbols, kurā ietvertais vēstījums vai nozīme izteikta, izmantojot vizuālu līdzību ar fizisko objektu vai procesu).

Darbības veids	Pedagoga darbība	Bērna darbība
Rīta cēliens	No rīta pedagogs sagaida bērnus, pie sienas, kur pieliktas piktogrammas, uz kurām ir attēloti 6 sasveicināšanās veidi. Pedagogs pastāsta, ka šeit var izvēlēties	Bērni ar prieku nāk klāt un jautā: „kas tas tāds?” Bērni izvēlas sveicienu un saveicinās, daži pat skrien atkārtoti, lai

	<p>sasveicināšanos ar mani. Kā arī pārrunā ar katru bērnu kāds gadalaiks un kāda diena.</p>	<p>varētu izvēlēties citu sveicienu.</p>
Rotaļnodarbība	<p>Stājamies aplī un pedagogs saka, ka šodien mums ir interesantā noteikumu diena. Pedagogs jautā bērniem, vai viņi zina, kas ir noteikumi, kādus noteikumus viņi zina? Vai noteikumi atšķiras?</p> <p>Bet tad notiek, kas negaidīts grupiņā ieskrien zaķis (pedagoga palīgs) un uzkliež: „čau visiem”</p> <p>Pedagogs jautā: „labrīt zaķi, no kurienes tad tu tā skrien?” Zaķis: „labrīt, skrienu uz skolu, dikti kavēju!”</p> <p>Pedagogs:” bet Zaķi, vai tad tu zīmi neredzēji uz durvīm?”</p> <p>Zaķis: „Tā piktogramma?</p> <p>Redzēju, a, kas?”</p> <p>Pedagogs: „ ko tad</p>	<p>Bērni ar prieku stāsta, kādus noteikumus viņi zina un kādus noteikumus ievēro.</p> <p>Bērni pārsteigti! Samejas, bet klausās ko pedagogs ar Zaķi runā.</p>

	<p>piktogramma nozīmē?” Zaķis: „nu tā ir tāda zīme, kura jāievēro un jāpaklausa tai zīmei, piemēram, uz durvīm ir piktogramma-pieklauvēt pirms nākt iekšā nu un man viņa bija jāievēro un jāpaklausa!” Pedagoģs parāda citas piktogrammas: „Vai šīs ar ir piktogrammas?” uz ko Zaķis atbild, ka jā un rādot bērniem piktogrammas mudina bērnus domāt, ko viņas nozīmē. „Bet tagad nu gan aizrunājos, es lecu uz skolu atā!”</p> <p>Pedagoģs bērniem atgādina, ka no rīta, ienākot grupiņā, bērni norādīja uz piktogrammu izvēloties sasveicināšanās veidu. Un tagad aicina izvēlēties sveiciena</p>	<p>Bērni ar lielāko prieku atbild, ko varētu nozīmēt kāda no piktogrammām.</p>
--	---	--

	<p>veidu un atsveicināties ar zaķi, jo zaķim jālec uz skolu.</p> <p>Pedagogs aicina bērnu uztaisīt katram savu piktogrammu, kuras tiks izmantotas rotaļlaukumā ārā, bet pirms bērni sāk taisīt piktogrammas, pedagogs aicina bērnus izlozēt katram savu noteikumu, kas tiek piedāvāts kā attēla kartīte, uz ko pedagogs izskaidro, kas uz to kartīti attiecas.</p> <p>Kartīte slīdkalniņš-noteikums nestāvēt pretim slīdkalniņam.</p> <p>Utt.</p> <p>Kad noteikumi ir izvēlēti, pedagogs aicina bērnus izvēlēties darba materiālu, kuri jau ir iepriekš izlikti uz galda.</p>	<p>Bērni atsveicinās un saka, ka ir gaidīts ciemos.</p> <p>Katrs bērns sev izvēlas piemērotāko darba variantu, aplicēt, krāsot un zīmēt ar zīmuļiem, krītiņiem vai flomāsteriem.</p> <p>bērni griež, līmē, zīmē, krāso. Bērni ir pacilāti, jo paši var izvēlēties ar ko darboties. Daži bērni pajautā vai varēs ar visiem materiāliem strādāt? Uz ko pedagogs atbild, ka protams ka varēs, „darīsim tik, cik mēs varēsim paspēt”!</p> <p>grupiņā notiek liela rosība, bet ir klusa, bērni ir aizņemti ar savu darbiņu.</p>
--	---	--

<p>Rotaļnodarbības turpinājums ārā rotaļlaukumā.</p>	<p>Bērni paši izdomā, kādu viņi grib savu piktogrammu uztaisīt. Vajadzības gadījumā, pedagogs palīdz ar padomu bērnam. Pedagoģa palīģs ielaminē piktogrammas. Daži bērni nepaspēja paveikt uzdots. Pedagogs ļāva izvēlēties, vai pabeigs darbiņu kopā ar pedagoga palīģu, kamēr citi bērni ģērbjas, lai ietu ārā un nāks ārā vēlāk, vai pabeigs darbiņu dienas gaitā.</p> <p>Kad darbiņi ir padarīti, pedagogs aicina bērnus nokārtot savu darba vidi aicinot palīdzēt cits citam. Pedagogs redz, ka daži bērni ir kūtri uz kārtošanu, tādēģ</p>	<p>Bērni izvēlēģās pabeigt darbiņu un doties ārā, jo zināja, ka darbiņš tiks izmantots ārā rotaļlaukumā.</p>
---	--	--

	<p>uzmundrina bērnus ar tautasdziesmu:</p> <p><i>Acis darba izbijās, Rokas darba nebijās, Rokas darba nebijās, Zinājās padarīt.</i></p> <p>Skaitot tautasdziesmu, pedagogs palīdz bērniem nokārtot darba vidi</p> <p>Izejot ārā, pedagogs sapulcina bērnu sev apkārt, katram rokā sava veidotā piktogramma.</p> <p>Pedagogs pārjautā, kādi ir noteikumi, kurus jāievēro rotaļlaukumā.</p> <p>Pedagogs aicina bērnus doties laukumiņā, pie tā laukumiņa inventāra uz kura attiecas bērna zīmētā piktogramma.</p> <p>Kad visas piktogrammas izliktas, pedagogs aicina bērnus kopā apskatīt piktogrammas un atgādina, ka šīs</p>	<p>Daži bērni negrib kārtot, jo pieraduši, ka visu sakārto viņu vietā.</p> <p>Bērni kopā ar pedagogu skaitot tautasdziesmu, sakārtoja savu darba vidi.</p> <p>Bērni, viens pēc otra pastāsta savu noteikumu</p> <p>Bērni ar prieku dodas pie laukumiņa inventāra, lai pielīmētu klāt savu piktogrammu.</p>
--	---	--

	<p>piktogrammas ir izliktas, lai mums atgādinātu par noteikumiem.</p> <p>Pedagogs aicina bērnus novērtēt savus darbiņus un uzslavē, cik labs darbs ir padarīts. Mēs esam sevi nodrošinājuši ar drošību un to mēs esam panākuši paši.</p>	<p>Bērni ir gandarīti par savu darbu, viens otram rāda savu darbu, ar noteikumu paskaidrošanu.</p>
<p>Pēcpusdienas cēliens</p>		<p>Brīvajā laikā, Bērni ar nepacietību gaida, kad ies ārā, lai varētu pārrunāt noteikumus un visu parādīt un izstāstīt vecākiem.</p> <p>Bērni ar aizrautību stāsta vecākiem par šīs dienas nodarbību un izrāda savu un citu paveiktos darbiņus.</p>